

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія авіонавігація

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни
«Безпека авіації» обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Авіаційний транспорт (Оператор безпілотних літальних апаратів)

272 Авіаційний транспорт

**ТЕМА 10. РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНИЙ
СТАН З АВІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ**

Вінниця 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного коледжу
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 28.08.2023 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС зі спеціальних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні циклової комісії аеронавігації, протокол від 28.08.2023 р

Розробник:

Викладач циклової комісії аеронавігації, спеціаліст вищої категорії Журід В.І.

Рецензенти:

1. Професор циклової комісії аеронавігації, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, викладач-методист Тягній В.Г.
2. Професор циклової комісії авіаційного і радіоелектронного обладнання, к.т.н., спеціаліст вищої категорії Гаврилюк Ю.М.

План лекції:

1. Адекватні заходи безпеки відповідно до рівня загрози безпеці цивільної авіації.
2. Положення про службу авіаційної безпеки авіапідприємства.
3. Права персоналу служби авіаційної безпеки.

Література:

1. Бабак В.П. Безпека авіації. Київ «Техніка», 2004.
2. В.В.Зубков, Е.Р.Минаев. Основы безопасности полетов. "Транспорт". 1987.
3. Постанова Верховної Ради. Повітряний кодекс України. Керівний . Київ, 2011.
4. Олейник В.Г. Летная эксплуатация вертолетов. Посібник, КЛК, 1992.
5. Олейник В.Г. Предотвращение АП. Посібник. Київ, 1995.
6. Міністерство транспорту України. Правила польотів у класифікованому повітряному просторі України. Наказ № 293, 295. Київ. 16.03.03, 04.05.05.
7. Р.В.Сакач. Безопасность полетов. Учебник. М. "Транспорт", 1989.
8. Платонов К.К., Гольштейн Б.М. Основы авиационной психологии. М, "В.Т." 1987.
9. Картамышев П.В. Методика летного обучения. Посібник, М. „Транспорт”, 1974.
10. Человеческий фактор и БП. Посібник, М, "В.Т.", 1987.

Додаткова література

1. Руководство по расследованию АП и инцидентов. Дос 9756-А №965. Монреаль, 2000.
2. Правила розслідування АП з цивільними ПС в Україні. Київ, Державіаслужба, 2005-2010.
3. Руководство по предотвращению АП. Дос 9433-А №923. Монреаль, ІКАО, 1987.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Власні видання Мінтранспорту, Державіаслужби
2. Засоби масової інформації.
3. Джерела в інтернеті.

РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНИЙ СТАН З АВІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Адекватні заходи безпеки відповідно до рівня загрози безпеці цивільної авіації

Додаткові заходи щодо забезпечення авіаційної безпеки аеропортів та експлуатантів можуть бути вжити як на постійній, так і на тимчасовій основі, залежно від отриманої інформації про загрозу, а також щодо аеропорту, окремої його зони або об'єкта, повітряного судна.

Планування введення плану адекватних заходів безпеки відповідно до рівня загрози здійснюється у такій послідовності:

- здійснити оцінку загрози, проаналізувати характер і ступінь загрози для аеропорту або експлуатанта, виходячи з достовірної оцінки загрози ;
- визначити тривалість існування підвищеного ступеня загрози;
- ознайомитись з розташуванням і функціонуванням об'єктів, які можуть піддаватися актам незаконного втручання;
- здійснити облік співробітників служби авіаційної безпеки, відповідного обладнання;
- проаналізувати існуючі на даний час заходи авіаційної безпеки в аеропорту;
- визначити кількість рейсів і пасажирів, а також об'єм багажу та вантажу, які потребують додаткових процедур контролю на безпеку.

План адекватного посилення заходів безпеки аеропорту відповідно до рівня загрози безпеці цивільної авіації відпрацьовується аеропортовим комітетом з авіаційної безпеки завчасно.

Для розподілу зусиль (ресурсів) служби авіаційної безпеки у разі відсутності інших даних використовують таблицю 1 (додаток 4).

Ранг важливості кожного завдання або напряму встановлюється за обставинами, що склалися на даний час. Найбільш важливого завдання або напряму дій присвоюють найменший порядковий номер рангу важливості.

Положення про службу авіаційної безпеки авіапідприємства

Служба авіаційної безпеки (САБ) створюється в авіапідприємствах з метою забезпечення охорони та захисту пасажирів, членів екіпажів повітряних суден (ПС) цивільної авіації (ЦА), об'єктів, населення в сфері її діяльності від терористичних, диверсійних, інших актів незаконного втручання (АНВ) та протиправних посягань шляхом організації та здійснення загальнообов'язкових державних норм, правил і процедур, передбачених відповідними нормативними актами та організаційно-розпорядчими документами, прийнятими в Україні.

Основними завданнями САБ є:

- захист ЦА від АНВ, інших протиправних посягань на її діяльність;
- забезпечення безпеки пасажирів, членів екіпажів, ПС, авіаційного персоналу та громадян у сфері діяльності ЦА;
- забезпечення безпеки та збереження від розкрадань в контрольованій зоні авіапідприємства, зонах обмеженого доступу, що охороняються, вантажу, багажу, термінових відправлень, пошти, бортових припасів, а також майна юридичних та фізичних осіб, яке було прийнято до перевезення ПС чи під охорону.

САБ, відповідно до покладених завдань, виконує такі функції:

- реалізує єдину державну політику у сфері забезпечення авіаційної безпеки, захисту ЦА від АНВ шляхом впровадження вимог Програми забезпечення авіаційної безпеки авіапідприємства;
- здійснює заходи із забезпечення та дотримання належного рівня авіаційної безпеки (АБ) шляхом виконання вимог законодавства, встановлених державних норм, правил і процедур, інших нормативно-правових актів, організаційно-розпорядчих документів, що передбачають заходи захисту ЦА від АНВ;
- забезпечує озброєну охорону ПС експлуатантів, складів ПММ, інших важливих об'єктів авіапідприємства;
- забезпечує та здійснює санкціонований пропуск до (з) контрольованої зони аеропорту, офісів авіапідприємств:
- авіаційного персоналу та інших осіб;
- транспортних засобів.

Здійснює контроль:

- з метою забезпечення безпеки пасажирів і членів екіпажів ПС, їх ручної поклажі, багажу, вантажу, термінових і поштових відправлень, бортових припасів;
- за дотриманням вимог пропускового і внутрішнього об'єктового режиму в контрольованій зоні та на об'єктах авіапідприємства;
- за пропуском автотранспорту, пересуванням персоналу та відвідувачів через КПП до (з) контрольованої зони авіапідприємства;
- за доступом до ПС, пересуванням транспортних засобів, персоналу і пасажирів на пероні, в інших місцях контрольованої зони;
- за наявністю та станом огорожі периметра аеродрому, особливо важливих об'єктів, працездатністю систем охоронної сигналізації та освітленням об'єктів;
- за виготовленням, обліком, збереженням перепусток для входу в контрольовану зону авіапідприємства;
- за збереженням та правильним використанням зброї, боєприпасів, сигнальних засобів та ракет.

Бере участь в межах своїх повноважень:

- у проведенні передпольотних, післяпольотних та спеціальних доглядів ПС;
- у супроводженні пасажирів, багажу, вантажу, відвідувачів, автотранспорту орендарів до їх об'єктів у межах контрольованої зони авіапідприємства;
- у проведенні службових розслідувань за фактами вчинення, спроб вчинення АНВ, невиконання вимог АБ будь-якою фізичною або юридичною особою з оформленням відповідних документів за результатами таких розслідувань;
- у реалізації планів з врегулювання кризових ситуацій у разі вчинення їх у межах контрольованої зони авіапідприємства;
- у проведенні практичних тренувань із врегулювання кризових ситуацій згідно із заявками експлуатантів та власними планами авіапідприємства;
- у роботі аеропортового Комітету авіаційної безпеки.

Права персоналу служби авіаційної безпеки

Права, функції та відповідальність заступника керівника авіапідприємства з авіаційної безпеки визначені в його посадовій інструкції, затвердженій керівником аеропорту.

Особовий склад САБ авіапідприємств під час виконання службових обов'язків та за напрямками своєї діяльності відповідно до Положення та в межах чинного законодавства має право:

- застосовувати вогнепальну зброю, засоби індивідуального захисту та оборони під час виконання службових обов'язків у випадках і порядку, передбачених законодавством;
- знаходитися в усіх секторах, зонах і об'єктах аеропорту, експлуатантів, що базуються в аеропорту, орендарів, які орендують приміщення (об'єкти) в контрольованій зоні аеропорту, при виконанні своїх службових обов'язків у межах своїх повноважень.

Вимагати:

- 1) виконання персоналом авіапідприємства, експлуатантів, орендарів, іншими фізичними і юридичними особами в контрольованій зоні аеропорту вимог АБ, передбачених Програмою авіаційної безпеки аеропорту, іншими нормативно-правовими актами з АБ та угодами, укладеними між аеропортом та експлуатантами, орендарями, іншими юридичними особами, що базуються в аеропорту (на аеродромі);
- 2) пред'явлення документів, що засвідчують особу, від усіх осіб при проведенні контролю на безпеку, при вході до контрольованої зони авіапідприємства та в межах контрольованої зони авіапідприємства при необхідності;
- 3) надання усних або письмових пояснень за фактами порушень вимог АБ.

Проводити:

- службові розслідування за фактом порушень вимог АБ;
- опитування очевидців, порушників та інших осіб під час проведення службових розслідувань.

Отримувати:

документи, у тому числі архівні, від фізичних і юридичних осіб при проведенні службового розслідування.

Затримувати:

- 1) осіб, які незаконно проникли до контрольованої зони авіапідприємства, та передавати їх до правоохоронних органів;
- 2) автотранспорт при пересуванні до (з) контрольованої зони авіапідприємства при:
 - а) відсутності перепусток на транспортний засіб або у осіб, які в ньому знаходяться;
 - б) відсутності відповідних документів на право ввозу (вивозу) вантажу, а також виносу матеріальних цінностей за межі контрольованої зони;
- 3) виконання рейсів ПС для проведення додаткових заходів безпеки при одержанні з будь-яких джерел повідомлення про загрозу безпеці виконання польоту.

Проводити огляд затриманих осіб, речей, що знаходяться при них, транспортних засобів, а також вилучення документів і предметів, якщо вони можуть бути використані для здійснення загрози безпеці ЦА.

Складати протоколи про адміністративні правопорушення або передавати матеріали і затриманих порушників АБ до правоохоронних органів для оформлення адміністративних стягнень.

Брати участь у проведенні службового розслідування АНВ у діяльність ЦА. Здійснювати фото-, кіно- і відеозйомку місця здійснення протиправних дій стосовно ЦА і забезпечувати охорону такого місця до прибуття співробітників правоохоронних органів.

Проводити:

- запис мовної інформації про здійснення протиправних дій стосовно діяльності ЦА і застосовувати електронні пристрої визначення номера телефону абонента;
- контроль безпеки пасажирів, членів екіпажів, ручної поклажі, багажу, вантажу, поштових відправлень, бортових припасів;
- особистий контроль на безпеку пасажирів, членів екіпажів, авіаційного персоналу та інших осіб;
- передпольотний, післяпольотний та спеціальний огляди ПС;
- огляд транспортних засобів і об'єктів авіапідприємства з метою вилучення заборонених предметів в зонах, які передані САБ під контроль і охорону.
- застосовувати спеціальне обладнання і технічні засоби забезпечення АБ для виявлення предметів, заборонених для перевезення повітряним транспортом, а також заборонених для ввозу до контрольованої зони авіапідприємства;
- вилучати предмети і речовини, заборонені до перевезення повітряним транспортом або до ввозу в контрольовану зону авіапідприємства, у членів екіпажів і пасажирів під час проведення контролю на безпеку;
- вилучати матеріальні цінності, викрадені затриманими особами з об'єктів, що охороняються;
- не допускати до посадки у ПС пасажирів та членів екіпажів за порушення вимог АБ, які впливають на підвищення ризику безпеки польоту, та при відмові від проведення контролю на безпеку;
- входити безперешкодно на територію, об'єкти та у приміщення підприємств і організацій, а також на борт ПС незалежно від форм власності для проведення огляду з метою забезпечення АБ.